

**Asiantuntijalausunto**

Julkinen

17.1.2023

Eduskunnan lakivaliokunta

**Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta (VNS 13/2022 vp);  
Rikosseuraamuslaitoksen lausunto**

Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta antaa kokonaisvaltaisen kuvan suomalaisen oikeudenhoidon nykytilasta, tavoitteista ja kehityssuunnista. Selonteko sisältää edotuksia toimenpiteistä, joilla oikeudenhoidon toimintaedellytyksiä ja oikeuspalveluita voidaan parantaa. Selonteossa tuodaan esille oikeudenhoidon resurssien riittämättömyys, joka vaikuttaa oikeusturvan saatavuuteen ja oikeudenhoidon toimijoiden mahdollisuuksiin toteuttaa lakisääteisiä velvollisuuksiaan.

Selonteossa on tunnistettu Rikosseuraamuslaitoksen toimintakyvyn kannalta keskeisimmät kokonaisuudet.

Rikosseuraamuslaitos ei kykene nykyisillä resursseilla toteuttamaan rangaistusten täytäntöönpanolainsäädännön asettamia velvoitteita. Henkilöstöresurssien niukkuuden vuoksi vangeille ei kyetä järjestämään riittävästi toimintaa ja läsnä olevaa valvontaa eikä seuraamusten sisältöjä kyetä tuottamaan siten kuin Rikosseuraamuslaitokselle on tavoitteeksi asetettu. Lisäksi henkilöstö joutuu usein työskentelemään yksin, mikä on ongelmallista työturvallisuuden näkökulmasta. Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea (CPT) ja eduskunnan apulaisoikeusasiamies ovat kiinnittäneet huomiota Rikosseuraamuslaitoksen liian pieneen henkilöstömäärään.

Toimintakyvyn turvaamiseksi sekä toiminnan tuloksellisuuden, turvallisuuden ja vaikuttavuuden ylläpitämiseksi Rikosseuraamuslaitokselle tulisi osoittaa yhteensä 400 henkilötyövuoden lisäresurssi vuoteen 2027 mennessä. Toiminnan tason nostaminen lainsäädännön vaatimusten edellyttämälle tasolle vaatisi arvion mukaan vielä merkittävästi suurempaa henkilöstömäärää.

Rikosseuraamuslaitos tulee arvioimaan koulutusjärjestelmän uudistamisen tarpeet, jotta osaavan henkilöstön riittävyys saadaan varmistettua.

Rikosseuraamuslaitoksen nykyinen laaja ja pienehköjä yksiköitä sisältävä vankilaverkosto ei jatkossa vastaa Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisia tarpeita. Rikosseuraamuslaitoksen vankilakiinteistöistä yli puolet on peruskorjauksen tarpeessa. Tämän vuoksi on varauduttava merkittäviin toimitilainvestointeihin seuraavan kymmenen vuoden aikana. Sijoittamalla kooltaan tarkoituksenmukaiset vankilat maantieteellisesti oikeisiin paikkoihin voidaan parantaa rangaistusten täytäntöönpanon ja palvelutuotannon vaikuttavuutta, tehokkuutta ja turvallisuutta sekä saavuttaa pitkällä tähtäimellä merkittäviä yhteiskunnallisia säästöjä ja hyötyjä.

Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on lisätä rikosseuraamusasiakkaiden rikoksettoman elämän valmiuksia ja yhteiskuntaan kiinnittymistä edistävää toimintaa ja palveluita. Toimivalla sidosryhmä- ja kumppaniyhteistyöllä varmistetaan sujuvat palvelujatkumot ja vaikuttava palvelutuotanto. Myös sähköisten palvelujen kehittämistä ja vankiloiden digitalisaatiota jatketaan aktiivisesti. Mitä paremmin rikosseuraamusasiakkaat kuntoutuvat rangaistuksen suorittamisen aikana, sitä paremmat mahdollisuudet heillä on rikoksettomaan elämään ja yhteiskuntaan kiinnittymiseen, ja sitä vähemmän syntyy kustannuksia yhteiskunnalle. Osaltaan näin myös edistetään yhteiskunnan turvallisuutta. Seuraamusten sisältöihin panostamalla rangaistusjärjestelmän vaikuttavuutta kyetään tutkitusti parantamaan ja samalla seuraamuksia kehitetään suorittajilleen haastavammiksi.

Rikosseuraamuslaitos yhtyy selonteossa esitettyihin huomioihin oikeudenhoidon tilasta, tavoitteista sekä niistä keinoista, joilla oikeudenhoidon toimijoiden toimintakyky – ja edellytykset tulisi turvata.

Pääjohtaja

Arto Kujala